

Aleg. 215

Sprawozdanie

komisji drogowej o czynnościach Departamentu IV. w sprawach drogowych za czas od 1. grudnia 1897 do 15. listopada 1898.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. grudnia 1898 przekazał Wysoki Sejm komisji drogowej do zbadania Sprawozdanie Departamentu IV. w sprawach drogowych za czas od 1. grudnia 1897 do 15. listopada 1898.

Wskutek powyższego polecenia, komisya drogowa przedkłada następujące sprawozdanie:

A. Z Uchwał podlegających Najwyższej Sankeyi.

Otrzymały takową:

6	uchwał	zezwalających	na	pobór	myta	drogowego.
5	"	"	"	"	"	mostowego.
2	"	"	"	"	"	przewozowego.

B. Ważniejsze Uchwały Sejmowe niepodlegające Najwyższej Sankeyi.

Uchwały Sejmu odnoszące się do subwencyonowania dróg ponad 50% rzeczywistych kosztów budowy, jak niemniej petycye odstąpione Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia, zostały w przeważnej części wykonane i wdrożone. Zastanowić może dość znaczna ilość tych spraw dotąd niezalatwionych z powodu, że Wydziały powiatowe zalegają z odnośnemi oświadczeniami.

Zmiana etatu krajowej służby techniczno-drogowej, uchwalona w dniu 10. lutego 1898 spowodowała szereg zmian personalu tak biur technicznego jak inżynierów okręgowych; a pomnożenie sił fachowych niewątpliwie wpłynie pomyślnie na ich działalność.

C. Drogi krajowe.

Roboty około dróg krajowych odnosiły się w roku 1898 głównie do rekonstrukcji (560 m. na 2 duktach) i przebudowaniu mostów (56).

Komisya drogowa ponawia życzenie — wyrażone już w sprawozdaniu zeszłorocznem — aby koszt przeciętny utrzymania dróg krajowych (na 1 klm.) był podawany w sprawozdaniach Departamentu, jak to miało miejsce w latach poprzednich.

Na rok 1899 projektowane jest przebudowanie drogi krajowej Zakliczyn-Niedzice między Zbyszycami a Dąbrową, względnie budowa mostu na Dunajcu pod Zbyszycami; tudzież przebudowanie mostu na Bugu na drodze Lwów-Stojanów.

Licytacyjne wydzierżawienie 80 stacyi mytnicznych na drogach krajowych wykazuje kwotę 134.237 zł. t. j. o 6.402 zł. więcej od czynszów dotychczasowych.

Rewizya i regulacya myt spowodowała przeniesienie 6 stacyi mytnicznych na 4 drogach krajowych.

Dochód ogólny z myt na drogach krajowych wynosił w r. 1896 225.796 zł. 53¹/₂ ct., w roku 1897 230.742 zł. 47 ct., zaś na rok 1898 kontrakty zapewniają 232.448 zł.

Zaległości w dochodach mytniczych wynoszą 14.777 zł. 13 ct.
Domków mytniczych wybudowano nowych 8.

D. Drogi powiatowe i gminne.

Budowa dróg tej kategorii wzmogła się znacznie. Z dróg subwencyonowanych ukończono 10. Rozpoczęto budowę 18 nowych. W ogóle znajdowało się w 65 powiatach 163 dróg w trakcie budowy.

Pomocy technicznej udzielono powiatom jak następuje :

- a) Wykonano 6 projektów wstępnych na 226 klm.
- b) Projektów szczegółowych wykonano 19 dla 15 powiatów na 107 klm. dróg.
- c) Pod kierunkiem krajowej służby drogowej wykonano 43 klm. dróg, zbudowano 137 mostów rozmaitej rozpiętości i 2.210 m³. murów oporowych.
- d) Przez swoje organa Wydział krajowy wykonuje Zarząd techniczny na 10-ciu drogach o 104 klm.

W sprawie uznania niektórych dróg za krajowe, a względnie objęcie ich w zarząd Wydziału krajowego w myśl §. 35. ustęp 3. Ustawy drogowej, komisya jest zdania, że akcyi tej nie można wdrażać dorywczo, ani przeprowadzać jej w sposób przygodny, lecz (nie opuszczając z oka stan finansów krajowych) należy kierować się myślą przewodnią, która spowodowała Uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1898, mianowicie, że ukrajowienie winno być poniekąd korektywą w dwóch kierunkach, tak co do nierówności udziału funduszków krajowych w dotychczasowym okresie budowy dróg wszelkich kategorii, jakoteż niemniej rażącej różnicy w gęstości ogólnej sieci drogowej w poszczególnych częściach kraju.

Zadaniem więc Wydziału krajowego będzie, zebrać daty i materiały celem zaprojektowania sieci dróg, których ukrajowienie, a względnie objęcie w zarząd Wydziału krajowego należy wziąć pod rozwagę, a jednocześnie wygotować program pokrycia kosztów tej akcyi.

Subwencye na budowę dróg powiatowych i gminnych, udzielono w ciągu roku 1897 65-ciu powiatom na 90 poszczególnych dróg w łącznej kwocie 380.176 zł. 04 ct.

Konieczność zmiany systemu rozdzielania subwencyi z funduszków krajowych między poszczególne powiaty, podniesiona w zeszłorocznym sprawozdaniu komisji drogowej, wywołała szereg uwag w tegorocznym sprawozdaniu Departamentu IV.

Niektóre z nich licują zupełnie ze zapatrywaniem komisji drogowej, jak między innymi przytoczenie okoliczności, iż w 9-ciu powiatach nie ma wcale dróg państwowych, a w 23 powiatach brak zupełny dróg krajowych (!).

Uzupełnienie jednak obu tych sieci drogowych, jakkolwiek bardzo pożądane, nie jest łatwym; co do pierwszej bowiem wielokrotnie, od lat kilku powtarzane domaganie się Wysokiego Sejmu i rokowania Wydziału krajowego z c. k. Rządem pozostały dotąd bezowocne, która to okoliczność jednak nie powinna powstrzymać Wydziału krajowego od dalszego, energicznego prowadzenia tej akcyi.

Co do uzupełnienia drugiej sieci (krajowej), Wydział krajowy w tem samym Sprawozdaniu podnosi trudności natury finansowej.

Nie mniej słuszną jest uwaga, że Wydział krajowy, zaangażowany poprzedniem przyznawaniem subwencyi na podstawie Okólnika z 22. grudnia 1882 i zasiłków ponad 50% spowodowanych szczególnymi Uchwałami Wysokiego Sejmu, zniewolonym jest w pierwszym rzędzie zadość uczynić tym zobowiązaniom; zatem jednak nie idzie, aby w przyznawaniu nowych zasiłków nie mógł się kierować zasadami słusności.

Jako mniej zgodny ze swojemi zapatrywaniami, komisya uznaje ustęp odnoszący się do wyników (zwłaszcza w przeszłości) bezwzględnego stosowania się do postanowień naznaczających rozdzielanie corocznego ryczałtu na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych. Odmawianie pomocy w tych wypadkach gdzie była najpotrzebniejszą i uzasadnioną, a udzielanie jej tam, gdzie z natury rzeczy była zbędną, musiało wytworzyć stan anormalny.

Komisya drogowa, w sprawozdaniach swoich z ostatnich 5 lat, tak wyczerpująco uzasadniała swoje w tej sprawie zajęte stanowisko i z tegoż wynikające

wnioski, że dziś snadnie może zaniechać powtórzenia tych wywodów, przestając na dobitnem wznowieniu konkluzji swego zeszlórocznego sprawozdania.

Jako podstawę do rozdzielania tych subwencji powinny służyć normy ułożone z uwzględnieniem wszystkich czynników wpływających na stopień uprawnienia pojedynczych powiatów, mianowicie: gęstości sieci dróg wszelkich kategorii, cyfry dotąd pobranych subwencji, wydatności centa dodatkowego, wysokości uchwalonych dodatków na cele drogowe, nakoniec przeciętnego kosztu budowy jednego kilometra drogi w poszczególnych powiatach.

Wobec wzmagającego się ruchu budowlanego w powiatach byłoby na przyszłość wskazaniem, ograniczyć wysokoprocentowe zasiłki do najbardziej ważnych duktów, dla mniej doniosłych zaś udzielać niższoprocentowe, co umożliwi subwencyonowanie większej ilości tych dróg.

Zakładowy fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne, wynosił z końcem roku 1897

300.000 zł. — ct.
Pożyczek udzielono Wydziałom 633 550 " — "
Na rachunek tychże opłacono po koniec 1897 r. 358 335 " 27 "
<hr/>
pozostaje więc do zwrotu w latach następnych 275.214 zł. 53 ct.

Odsetki (po 3%) od ułożonej gotówki wynosiły po koniec roku 1897 6.557 zł. 87 ct.
Odsetki zwłoki po 6% od Wydziałów 1.247 " 53 "
Przyrest majątku w roku 1897 wynosi 9.967 " 90 "

Fundusz ten otrzymał w roku 1898 kwotę 20.000 zł jako jednorazową bonifikację z galic. funduszu propinacyjnego.

Tabelaryczne zestawienie miejscowych i powiatowych funduszy dróg gminnych wykazuje za rok 1896 w 73 powiatach na 46070 kl. dróg gminnych łączną kwotę

. 2,050.408 zł. 20 ¹ / ₂ ct.
z których wydano rzeczywiście 1,376.605 " 87 "
<hr/>
pozostało zatem z końcem 1896 r. 125.417 zł. 17 ¹ / ₂ ct.

Zamknięcia rachunków tych funduszy wykazują w 74 powiatach dochodu

. 1.487.576 zł. 81 ¹ / ₂ ct.
wydatki zaś 1,391.479 " 57 "
<hr/>
pozostało zatem , 98.779 zł. 51 ¹ / ₂ ct.

E. Publiczne dojazdy kolejowe.

W ciągu roku 1898 ukończono budowę 6 dojazdów, w trakcie budowy znajduje się 12; w różnych stadyach pertraktacji konkurencyjnych i wygotowania planów pozostaje 13 dojazdów; do 2 sporządzono projekty budowy przez organa techniczne Wydziału krajowego.

F. Inne ważniejsze sprawy.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem przedłożył na dalszych lat 5 koncesye do poboru opłat mytniczych, a to:

na 14 drogowych
 „ 9 mostowych
 „ 12 przewozowych,
 zaś gminie miasta Jarosławia pobór kopytkowego na lat 3.

Projekt ustawy o policyi drogowej obejmujący zarazem przepisy o obsadzeniu dróg drzewami nie został dotąd ułożony, lecz pozostaje w okresie zbierania materiałów. Komisya podnosi ponownie potrzebę przyspieszenia tej czynności i przedłożenia projektu na najbliższą sesję sejmową.

Przyznanie ulg taryfowych na kolejach państwowych dla przewozu materiałów do budowy i konserwacji dróg krajowych i powiatowych postąpiło o tyle, że rozszerzono zastosowanie ich dla przewozu materiałów do budowy i konserwacji dróg gminnych I. klasy.

Rachunki funduszu pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych wykazują po koniec roku 1897 należitości czynne i zapasy

gotówki w kwocie 93.030 zł. 98 ct.
Należitości bierne za przeróbne 101.556 " 77 ¹ / ₂ "

Niedobór zatem wynosi 8.526 zł. 79 $\frac{1}{2}$ ct.
 zmniejszył się więc w stosunku do niedoboru z roku 1896 o 7.094 zł. 03 $\frac{1}{2}$ ct.

Ubezpieczenie od wypadków robotników i droźników spowodowało w roku 1897 wydatek 724 zł. 39 ct. zatem o 254 zł. 01 ct. więcej niż w roku 1896, w roku zaś 1898 jeszcze bardziej się podniesie ze względu na nową podwyższoną taryfę ubezpieczenia.

Kontrola nad mostami pobierającymi kopytkowe stwierdza stałą poprawę i zadowalniający stan tej części gospodarki drogowej w kraju.

Zestawienie kredytów udzielonych w roku 1898 ze Skarbu Państwa na budowę niektórych dróg krajowych, powiatowych i gminnych o charakterze strategicznym wykazuje łączną kwotę 141.340 zł. z której przypada 48.540 zł. na 3 mosty budowane przez organa Rządu, a 92.800 zł. jako zasiłki na budowę 7 duktów drogowych.

Układy ze Rządem w celu uzyskania:

a) uznania za państwowe tych dróg w kraju, które mają dla Państwa znaczenie pod względem wojskowym i ekonomicznym, oraz

b) stałej dotacji ze Skarbu Państwa na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych były i w roku ubiegłym dalej prowadzone, rezultat ich jednak dotąd niestety żaden, a już po zamknięciu Sprawozdania Wydziału nadeszła ostatnia enuncyacja c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 4. b. m. nie daje rękojmi pomyslniejszego zwrotu tych rokowań.

Komisya jest zdania, że okoliczność ta nie powinna powstrzymać Wydziału krajowego od wznowienia akcji w tych dla kraju nader ważnych sprawach.

Z powodu zaniedbania nadzoru nad drogami ze strony Wydziału powiatowego w Trembowli, Wydział krajowy, po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem, objął czasowo we własną administrację wszystkie drogi publiczne (nierządowe) w powiecie Trembowelskim.

Szkoła konduktorów drogowych została aktywowaną w jesieni 1898 roku. Urządzenie jej, kierownictwo i udzielanie nauki powierzone zostały inżynierom Wydziału krajowego. Ze zgłoszonych 123 kandydatów przyjęto 40, z których 5 otrzymało dyurnum w biurze techniczno-drogowym, 16 stypendya krajowe, 2 utrzymują Wydziały powiatowe, a 17 oznajmiło, że utrzymywać się będzie na własny koszt.

Gdy nadto od kilku powiatów nadeszły bądź zasiłki pieniężne, bądź oświadczenia gotowości zapewnienia utrzymania swoim kandydatom, odpada na razie potrzeba pomnożenia stypendyów krajowych, z którego to powodu Wydział krajowy nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi zapowiedzianego sprawozdania.

Szkoła ta dotąd zbyt krótko funkcjonuje, aby komisya mogła wypowiedzieć zdanie o jej rezultatach, należy się jednak spodziewać, że będą one dodatnie, sądząc po pilności i wzorowym prowadzeniu się uczniów i racjonalnym planie nauki.

Wprawdzie nie ze Sprawozdania, ale z aktów Departamentu IV., komisya drogowa powzięła wiadomość o niepomyślnym stanie niektórych dróg miasta Lwowa a w szczególności o toczących się rokowaniach co do rekonstrukcyi części ulicy Zielonej i drogi łączącej ją z drogą krajową Lwów-Rohatyn.

Gdy nadto podnoszone są liczne w tym przedmiocie zażalenia, komisya zaznacza konieczność, by Wydział krajowy rozciągnął ścisły nadzór nad gospodarstwem drogowym gmin posiadających odrębne statuty, i by ewentualnie przedłożył Wysokiemu Sejmowi projekt co do sposobu wykonywania tego nadzoru.

Na wnioski 33 Wydziałów powiatowych Wydział krajowy uznał 213 dróg w łącznej długości 4614·772 klm. jako drogi gminne I. klasy.

C. k. Trybunał administracyjny rozsażył 5 przed nim wytoczonych spraw na korzyść, 4 sprawy na niekorzyść Wydziału krajowego, jedna została przez stronę skarżącą cofniętą przed orzeczeniem, 6 spraw nie jest dotąd rozstrzygniętych.

C. k. Dyrekcya poczt i telegrafów uwiadomiła Wydział krajowy o utworzeniu 19 nowych urzędów pocztowych.

Komisya drogowa podnosi z uznaniem, że mimo znacznego przyrostu czynności Departamentu IV., tak Oddział administracyjny, jakoteż techniczny gorliwie zadość czynią swemu zadaniu, a z exhibitów, wykazujących w roku 1898 cyfrę 8295, wszystkie zostały załatwione.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Komisji drogowej o Sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. za czas od 1. grudnia 1897 do 15. listopada 1898 (odnośnie do działu drogowego) Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by po uzupełnieniu zebranych dotąd materyałów przedłożył Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy o policyi drogowej, którą objęte będą również przepisy o obsadzeniu dróg drzewami.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu: by przy rozdzielaniu corocznego ryczałtu na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych, uwzględnił wyższemi kwotami — oprócz powiatów o małej sile podatkowej — także i te powiaty, które bądź pominięte były w okresie budowy dróg krajowych, bądź też w których wysoki koszt budowy, spowodowany brakiem odpowiednich materyałów, udaremnia wszelkie wysiłki funduszów miejscowych.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by usilnie dążył do uzyskania u c. k. Rządu:

a) uznania za państwowe tych dróg, które mają dla państwa donośne znaczenie pod względem wojskowym i ekonomicznym.

b) zapewnienia w drodze ustawodawczej stałej dotacyi ze Skarbu Państwa na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych.

Lwów, dnia 3. marca 1899.

Przewodniczący:

Meciński.

Sprawozdawca:

Sala.

